

Kohalike omavalitsuste õigused ja soovid mereala planeerimisel

Kairit Kase

SISSEJUHATUS

Rahandusministeeriumi planeeringute osakond tegeleb Eesti mereala planeeringu koostamisega mereruumi kasutamise pikaajaliseks kavandamiseks. Planeering määrab mereala ruumilise arengu eesmärgid ja kasutamise tingimused. Lisaks saab planeeringuga teha ettepanekuid õigusaktide muutmiseks või täiendamiseks. Üheks valdkonnaks, kus muudatused võivad vajalikud olla, on kohalike omavalitsuste õigused mereala planeerimisel ja kasutuse reguleerimisel. Kohalike omavalitsuste õiguste laiendamine merele saab toimuda vastavasisuliste seaduste muutmiste kaudu.

Paljudes riikides on kohalikul omavalitsusel kindlad õigused mereruumi arengu kavandamisel, kas teatud territooriumil või teatud teemade lõikes. Näiteks Saksamaal on omavalitsused taotlenud oma territooriumi laiendamist merele, et arendada puhkemajandust, ning Soome omavalitsustel on kogemus rannikuäärse mereala planeerimisel ehituse, laevanduse, transpordi, looduskaitse ja tuuleenergia valdkondades.

Tulenevalt Eesti Vabariigi veeseadusest, on Eesti riigi valitusel täielik jurisdiktsioon mereala üle, sh territoriaalmere ja majandusvööndi üle. Rahandusministeeriumi vastutuses on planeerimisõigus. Teiste ametkondade vastutada on merekasutuse reguleerimine ja muud teemad, näiteks Maaeluministeeriumi tegevusvaldkonda kuulub kalandus ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium tegeleb meretranspordi ja hoonestuslubade väljastamisega. Hetkel ulatuvad kohalike omavalitsuste planeerimisõigused ainult maismaale, kuid neile on antud reguleerimisõigus omavalitsusega piirneva mereala veeliikluse korraldamisel. 01.01.2018 jõustunud veeseaduse §18 lõike 5 kohaselt¹ on kohaliku omavalitsuse üksusel õigus oma korraldusega keelata avalikul ja avalikult kasutataval veekogul veesõidukitega liiklemine, kehtestada liikluskiiruse piirang ja keelata veekogujäälle minek, kui liiklemine, veesõiduki suur kiirus või jäälemine:

- 1) ohustab veeliiklust,
- 2) kahjustab või võib kahjustada veekogu seisundit ning lõhkuda veekogu kaldaid,

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122018081?leiaKehtiv>

- 3) kahjustab või võib kahjustada kalavarusid või kalakoelmute seisukorda,
- 4) häirib teisi veekogu kasutajaid,
- 5) ohustab jääleminejaid.

Käesoleva töö eesmärgiks on uurida, kas Eesti kohalikud omavalitsused on huvitatud mereala planeerimisest ja merel toimuvate tegevuste reguleerimisõigusest. Kohalike omavalitsuste võimalikke huvisid mereala planeerimisel on uuritud ka seoses Hiiu ja Pärnu maakonnaga piirnevate mereala planeeringute koostamisel. Uuringutes selgus, et kohalikud omavalitsused on huvitatud teemadel, mis põhinevad maismaa ja merealade funktsionaalsetel seostel, nagu rannikualane puhkemajandus, sadamad ja laevateed.

METOODIKA

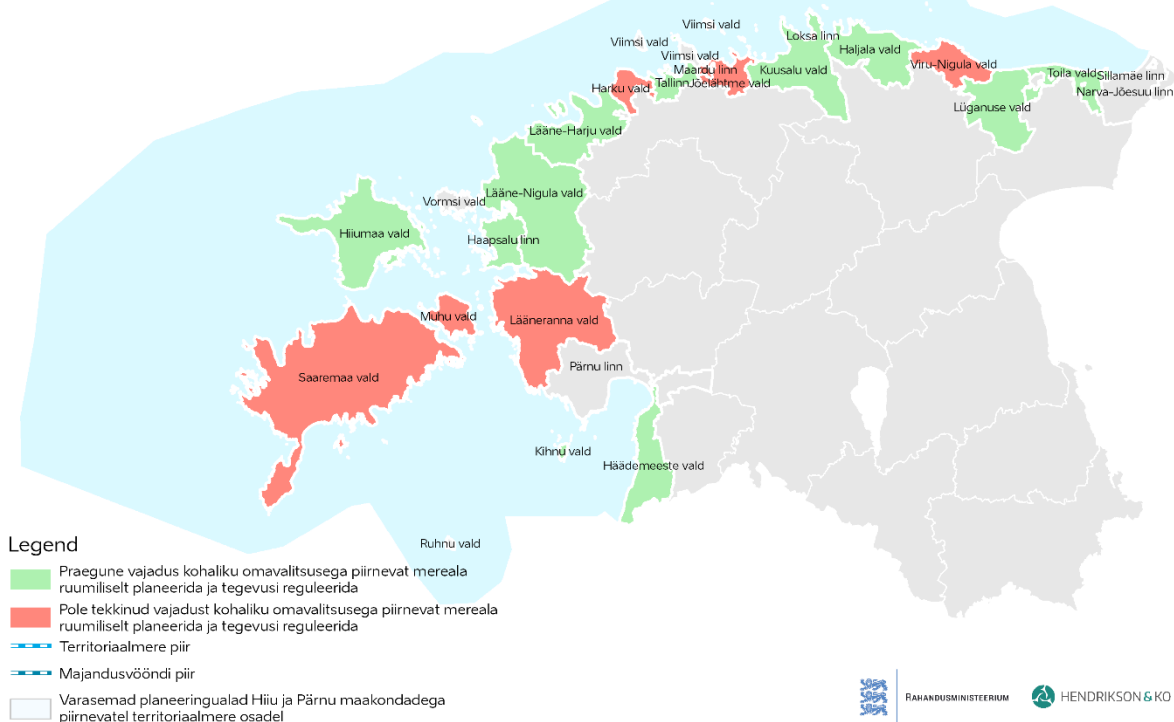
Antud töö eesmärgi täitmiseks koostati küsitlus, mis saadeti merega piirnevatele kohalikele omavalitsustele (lisa 1). Kuna hetkel on kohalikel omavalitsustel õigus planeerida ainult maismaad, siis küsitluse eesmärgiks oli teada saada, kas ja millises ulatuses on kohalikel omavalitsustel vajadus planeerida mereala ning millistes valdkondades nii praegu kui ka tulevikus. Lisaks uuriti, millised võiksid kohalike omavalitsuste arvates olla suurimad väljakutsed ning millist tuge nad vajaksid mereala planeerimisel ja erinevate valdkondade reguleerimisel. Küsitlusele järgnes fookusgrupi intervjuu, kus arutleti merealaga piirnevate kohalike omavalitsuste, Eesti Linnade ja Valdade Liidu ja Keskkonnaministeeriumi esindajatega järgmiste küsimuste üle:

- 1) Milliste mereala kasutuste planeerimine/reguleerimine on vajalik omavalitsuste poolt ja millises ruumilises ulatuses?;
- 2) Millistes valdkondades piisab, et omavalitsus annaks oma seisukoha?;
- 3) Millistes valdkondades võiks jääda planeerimine ja reguleerimine riigi pädevusse?;
- 4) Millistes valdkondades jääb KOVis pädevusest puudu? Kas on vajalik täiendava ametikoha loomine?

TULEMUSED

Käesoleva uurimistöö küsitlusele teemal „Kohalike omavalitsuste õigused mereala planeerimisel“ vastas 25-st merealaga piirnevast omavalitsusest 20 kohalikku omavalitsust, mis moodustas 80% küsitletutest (joonis 1).

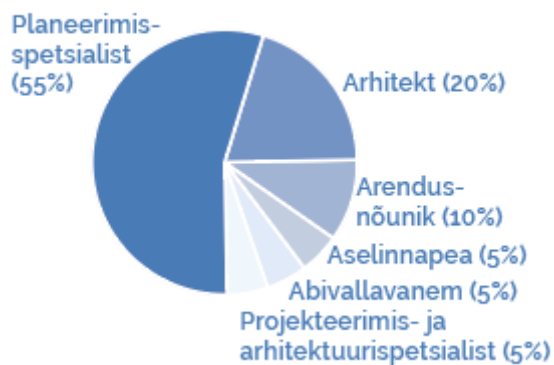
KÜSITLUSES OSALENUD KOHALIKUD OMAVALITSUSED JA PRAEGUNE MEREALA PLANEERIMISVAJADUS

Joonis 1. Küsitlusele vastanud kohalike omavalitsuste praegune mereala planeerimisvajadus

Küsitlusele vastanutest töötasid üle poole (55%) planeerimisspetsialistidena. Vastanutest 5 olid arhitektid (20%) ning 2 arendusnõunikud (10%). Vastanute hulgas oli veel abivallavanem, aselinnapea ning projektijuhtimise- ja arhitektuurispetsialist (joonis 2). Küsitlusele vastas piisav hulk omavalitsusi, mis võimaldab koostada usaldusväärset analüüsi küsimustiku põhiteema üle.

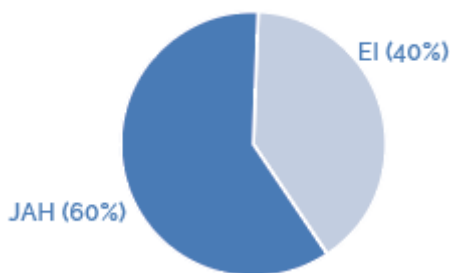
Küsitlusele vastanute ametikoht

Joonis 2. Küsitlusele vastanute ametikoht

Küsitluse esimene pool keskendub praegusele olukorrale ning teine pool tulevikule. Esimeses pooles olevale küsimusele „Kas Teie omavalitsusel on juba praegu vajadus kohaliku omavalitsusega piirnevat mereala ruumiliselt planeerida ja reguleerida merealal toimuvaid tegevusi?“ vastas 12 kohalikku omavalitsust jaatavalt ning 8 eitavalt (joonis 3). Peamised põhjused, miks pole olnud vajadust mereala planeerida ja tegevusi reguleerida, on järgmised: huvi puudumine, mereala arengusuundade käsitlemise puudumine strateegilistes dokumentides ning mereala planeerimine või reguleerimine on juba toimunud, näiteks kui tegu on sadamate ja kaitsealadega, kuhu pole võimalik uusi kasutusi planeerida.

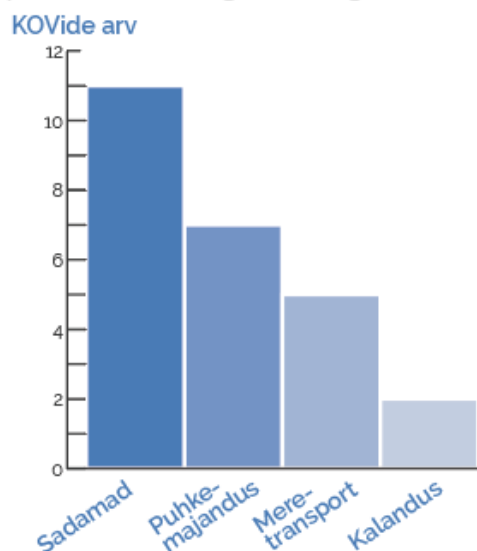
Vajadus planeerida mereala

Joonis 3. Praegune vajadus kohaliku omavalitsusega piirnevat mereala ruumiliselt planeerida ja tegevusi reguleerida

Järgmisena paluti eelmises küsimuses „jah“ vastanutel loetleda mereala kasutuse valdkonnad, mida on juba praegu vajadus ruumiliselt planeerida ja kus tegevusi reguleerida. Küsitluse tulemusena ilmnis 4 suuremat mereala kasutuse valdkonda, milleks olid sadamad, puhkemajandus, meretransport ja kalandus (joonis 4). 12-st kohalikust omavalitsusest 11 tõid välja, et sadamate valdkonnas on juba praegu vajadus ruumiliselt planeerida ja tegevusi reguleerida. Sadamate valdkonna alla arvati sellised tegevused ja valdkonnad, nagu sadamate laiendamine, muulide/sildade/lautrikohtade rajamine, laevandus ja rongide võimalused laevadele sõitmiseks. 7 omavalitsust pidasid oluliseks puhkemajanduse valdkonda. Juba praegu soovivad omavalitsused planeerida ja rajada skuurrite jt veesõidukite sõidualasid, korraldada paadimatkasid ning arendada supelrandu ja ujumiskohti. Kalanduse valdkonnas on tekkinud vajadus planeerida 2 omavalitsusel. Väiksemad teemad, kus planeerida ja tegevusi reguleerida, on kultuuripärandi kaitsmisel, energia tootmisel, rannakarjamaade hooldamisel (piirete rajamine merre, kallasraja sulgemine) ning keskkonnakaitse korraldamisel (rannaala puhastamine, prügi kogumise ja veekvaliteedi kontrollimise korraldamine).

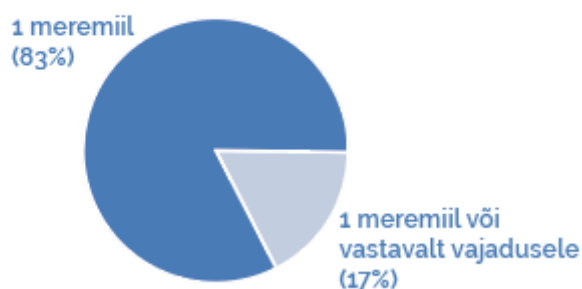
Peamised mereala kasutuse valdkonnad, milles on juba praegu vajadus planeerida ja tegevusi reguleerida

Joonis 4. Peamised mereala kasutuse valdkonnad, milles on juba praegu vajadus planeerida ja tegevusi reguleerida

Küsitluse esimese poole viimaseks küsimuseks neile kohalikele omavalitsustele, kellel on vaja juba praegu mereala planeerida, oli „Millise ruumilise ulatusega merealal peaks Teie hinnangul olema KOV volitus planeerimiseks ja reguleerimiseks antud valdkonnas?“. 10 omavalitsuse arvates võiks KOVide mereala planeerimise ulatus olla 1 meremiil ning 2 omavalitsuse arvates 1 meremiil või vastavalt vajadusele (joonis 5).

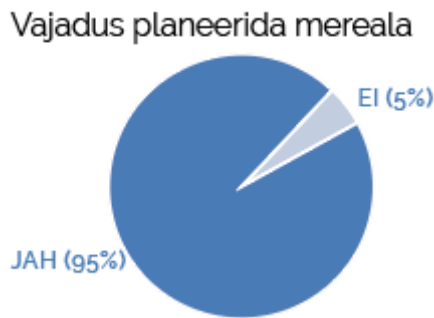
Mereala planeerimise ulatus

Joonis 5. Kohalike omavalitsuste mereala planeerimise ulatus praegu

Küsitluse teises pooles vastasid kohalikud omavalitsused samasugustele küsimustele, kuid tuleviku merealal planeerimis- ja reguleerimisvajaduste kohta. Küsitlusele vastanud 20-st kohalikust omavalitsusest 19-l on vajadus ja soov mereala planeerida ning seal toimuvaid

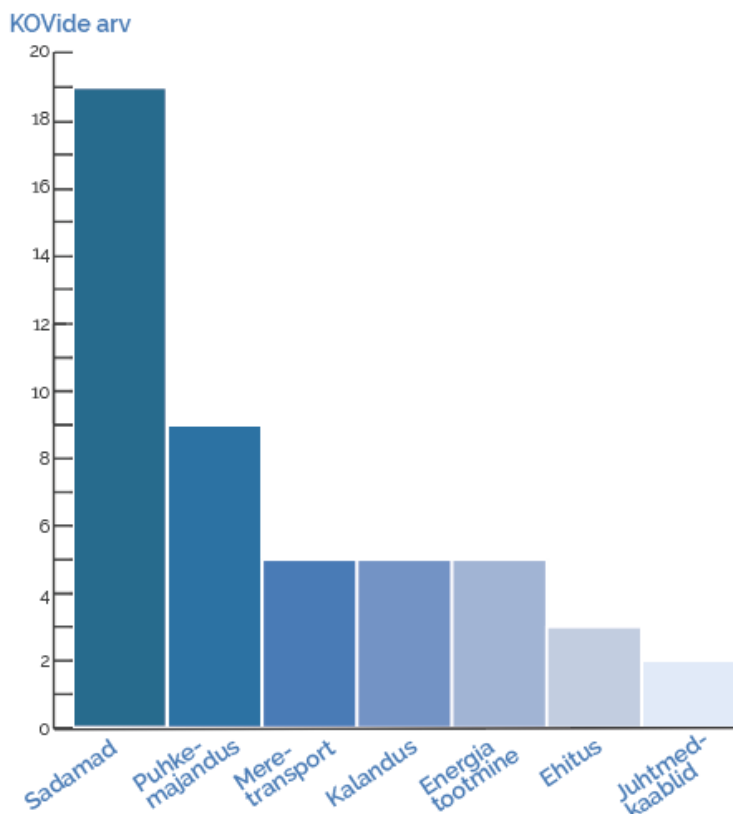
tegevusi reguleerida (joonis 6). „Ei“ vastas ainult Maardu linn, kuna selle omavalitsusega piirnev mereala on sadama akvatoorium, kus muud tegevused pole lubatud.

Joonis 6. Vajadus kohaliku omavalitsusega piirnevat mereala ruumiliselt planeerida ja tegevusi reguleerida tulevikus

Järgmiseks loetlesid kohalikud omavalitsused erinevaid merekasutuse valdkondi, mis võiksid tulevikus nende hallata olla. Jooniselt 7 on näha, et kindel vajadus on planeerida sadamate valdkonnas, kuhu koondati tegevused, nagu avalike sadamate ja neid teenindavate rajatise rajamine, muulide/slipi/lautrikohtade rajamine, sadamate ja -kaide planeerimine/rajamine ja laevandus. 9 omavalitsuse loetelus oli puhkemajandus, et saaks arendada turismi ja vabaaja veetmise võimalusi, planeerida puhkealaseid, võimaldada avalikku juurdepääsu merele ning rajada rannikule kergliiklusteid. Meretranspordi-, kalanduse -ja energia tootmise valdkonda pidasid oluliseks 5 kohalikku omavalitsust. Meretranspordi valdkonnas soovivad kohalikud omavalitsused kavandada kohalikku laevaliiklust, süvendada ja kaevandada veeteid, reguleerida veesõidukite liiklust, rajada jääteid ning pakkuda meretakso teenust. Kalanduse valdkonnas toodi näideteks vesiviljelus, kalapüük ja -kasvatus, rannakalandus ning sumpade rajamine. Energiat soovitakse toota, kas tuule- või laineenergia abil. 3 kohalikku omavalitsust tahaksid omavoliliselt tegutseda ehituse valdkonnas. Selles valdkonnas toodi näideteks kaevandamise eesmärgil ehitiste rajamine, tehniliste rajatiste planeerimine, ranniku kaitserajatiste kavandamine ning tehissaare rajamine. Elektri kaablite ja torujuhtmete valdkonnas olid vastused erinevad. 2 KOVi arvates võiks kuuluda see valdkond nende haldusalasse, kuid 1 omavalitsuse arvates peaks see valdkond jääma riigi pärusmaaks. Lähtuvalt kohalike omavalitsuste eripärast, toodi välja ka teisi merekasutuse valdkondi, nagu keskkonnakaitse (rannikukaitsemeetmete kavandamine, laevade poolt tekitava mõju leevendamine), rannajoone muutmine, mereküte- ja jahutus, sadamevee kanalisatsiooni väljaliigud, kultuuripärandi kaitse, merepääste ja rannakarjamaad).

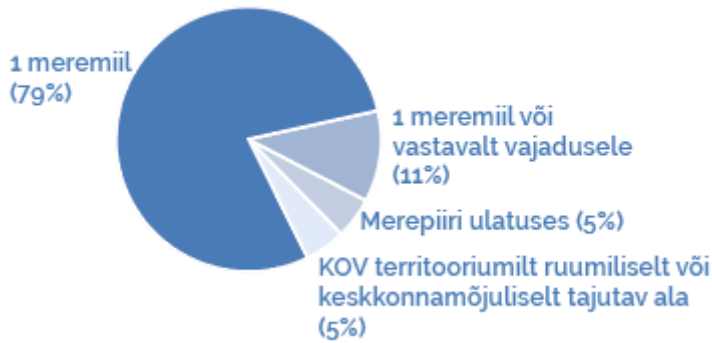
Peamised mereala kasutuse valdkonnad, milles on tulevikus vajadus planeerida ja tegevusi reguleerida

Joonis 7. Peamised merekasutuse valdkonnad, milles on tulevikus vajadus planeerida ja tegevusi reguleerida

Järgmise küsimusena uuriti, milline võiks olla KOVide planeerimisvolutuse ulatus merealal (joonis 8). 19-st kohalikust omavalitsusest 15 leiab, et merealal võiks tegutseda rannikuäärsel alal ehk kuni 1 meremiili suurusel alal. 2 kohalikku omavalitsust arvasid, et ala võiks paindlikum olla – olenevalt valdkonnast, kas kuni 1 meremiili ulatuses või vastavalt vajadusele. Lisaks pakkusid kaks KOVi, et planeerida võiks, kas kohaliku omavalitsuse territooriumilt ruumiliselt või keskkonnamõjuselt tajutava ala või kogu merepiiri ulatuses.

Mereala planeerimise ulatus

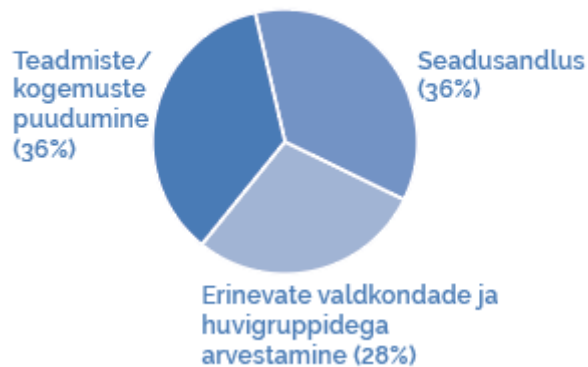

Joonis 8. Kohalike omavalitsuste mereala planeerimise ulatus tulevikus

Kuna varasemalt on kogu mereala olnud riigi halduses, siis küsiti kohalike omavalitsuste käest, millised võiksid olla kõige suuremad väljakutsed mereala planeerimisel ja seal tegevuste reguleerimisel ning millist tuge nad vajaksid. Tegemist oli avatud küsimusega, kus mõned KOVid loetlesid väljakutseid, mõned vajaminevat tuge ning mõned mõlemaid aspekte. Väljakutseid (joonis 9) ja tuge (joonis 10) käsitleti analüüsis eraldi.

Väljakutseid nimetanud 5 KOVi ehk 36% tõid välja teadmiste ja kogemuste puudumise. Sama palju vastanutest pidas proovikiviks ka seadusandlust. Kui kohalikele omavalitsustele antaks merealal planeerimisõigus, tekib vajadus selgelt ja üheselt mõistetavate regulatsioonide järele KOV peaks saama oma tööd planeerida selliselt, et oleks võimekus reageerida muutuvatele oludele efektiivselt. 4 kohalikku omavalitsuse arvates valmistab raskusi erinevate valdkondade ja huvigruppide arvestamine, näiteks suplejate ja jetisõitjate või laine- ja lohelaudurite vahel.

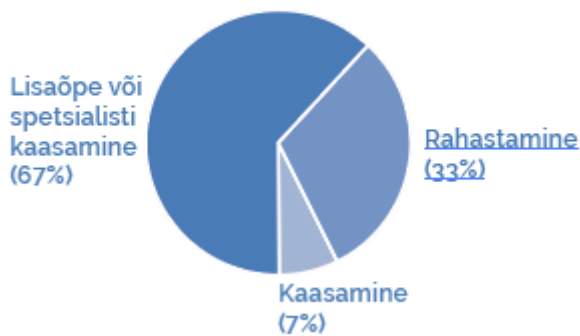
Väljakutsed mereala planeerimisel ja seal tegevuste reguleerimisel

Joonis 9. Suurimad väljakutsed mereala planeerimisel ja seal tegevuste reguleerimisel

Vastanutest 8 kohalikku omavalitsust tahaksid saada teatud teemade juures lisaõpet või planeerimisel spetsialisti kaasamise võimalust. Teiseks oluliselt toeks toodi erinevate uuringute läbiviimiseks rahastamine, kas riigi või koostööpartnerite poolt. 1 kohaliku omavalitsuse arvates väljendub tugi ka selles, kui kohalikke omavalitsusi kaasatakse erinevatesse otsustamisprotsessidesse, isegi kui huvid tulevad väljastpoolt.

Mereala planeerimisel ja seal tegevuste reguleerimisel vajaminev tugi

Joonis 10. Mereala planeerimisel ja seal tegevuste reguleerimisel vajaminev tugi

Küsitluse tulemusena selgus, et suuremal osal mereäärsetel kohalikel omavalitsustel on merealal huvi ja vajadus planeerida mereala ning reguleerida seal toimuvaid tegevusi nii praegu kui ka tulevikus. Tänapäevaks on vajadus planeerida peamiselt sadamate, puhkemajanduse, meretranspordi ja kalanduse valdkondades. Lisaks nimetatule on kohalike omavalitsustel tulevikus huvi planeerida ka energia, ehituse ning kaabelduse valdkondi. Kohalike omavalitsuste hinnangul peaks nende planeerimisvõlgitus planeerimiseks ja reguleerimiseks olema peamiselt 1 meremiili või mõningatel juhtudel sõltuvalt planeeritavast objektist või valdkonnast. Põhilisteks väljakutseteks, mis mereala planeerimisel võivad esineda, on seadusandlus, spetsiifiliste teadmiste ja kogemuste puudumine ning erinevate huvigruppidega ja valdkondadega. Mereala planeerimisel vajaksid kohalikud omavalitsused tuge lisaõppe, spetsialisti kaasamise, rahastamise või kaasamise näol.

Küsitlusele järgnes fookusgrupi intervjuu, milles osales 10 mereäärset kohalikku omavalitsust. Lisaks osalesid arutelus ka Keskkonnaministeeriumi ja Eesti Linnade ja Valdade Liidu esindajad. Intervjuul arutati viie küsimuse üle.

Arutelu esimene küsimus oli „Milliste mereala kasutuste planeerimine või reguleerimine on vajalik KOvide poolt ning millises ruumilises ulatuses?“. Peamiselt vastati, et kohalike

omavalitsuse halduses peaksid olema need valdkonnad või tegevused, mis on seotud rannikualadega. Sinna alla võiks kuuluda sellised teemad ja tegevused, nagu turismiattraksioonid, ujumine, avalikud rannad, jetikeelusõidualad, kaabeldus, rannakalandus, kultuuri- ja loodusväärtused, merekaitserajatised, kruisilaevadest tekkivate lainete mõjude leevendamine, kaldakindlustused ja puhkealad. Samuti võiks tehissaare planeerimine jääda kohalike omavalitsuste haldusesse. Tuuleenergia teemal soovivad KOVid pigem kaasaráákimise või kooskõlastamise õigust. Mereala planeerimise ja reguleerimise ulatus võiks olla rannajoonest kuni 1 või 2 meremiili kauguseni. Lisaks toodi välja, et tuuleparkide rajamisel võiks kooskõlastamisõigus olla kuni 15 km. Selle küsimuse juures viitasid mitmed kohalikud omavalitsused planeerimissüsteemi „lünkadele“, kuna maad ja merd käsitletakse eraldi. Ruumiline planeerimine peaks olema terviklik süsteem, kus tuleb maad ja merd koos vaadata.

Järgmine küsimus oli seoses kooskõlastamise või seisukoha andmisega ehk millistes valdkondades peaks KOV arvamust avaldama. Kohalikud omavalitsused arvasid, et kui neile määrataksegi rannikualast kuni 1 meremiilini planeerimisõigus, siis 1 meremiilist edasi võiks neil olla arvesse võetava seisukoha andmise õigus kõikides valdkondades. Poleks õige seisukohta anda mõnedel üksikutel teemadel, kuna kõik valdkonnad ja tegevused on omavahel seotud. Planeerimissüsteemi komplekssemaks muutmiseks tehti ettepanek arvata rannikualast kuni 1 meremiili suurune ala kohaliku omavalitsuse administratiivpiiridesse. Teise variandina toodi välja järgmine võimalus: KOVid planeerivad 1 meremiili ulatuses, maakonnad territoriaalmereni ning riik majandusvööndini.

Kohalikul omavalitsusel on veeliikluse valdkonnas juba praegu õigus valdkonda reguleerida. Vastavalt Veeseadusele saab vajaduse korral veesõidukitele seada keelualasid ja piiranguid. Sellest tulenevalt küsiti KOVide käest, kas nad on seda õigust kasutanud. Intervjuul kohal olnud omavalitsustest, polnud enamuse sellisest reguleerimisõigusest teadlikud. Näiteks Lääne-Harju ja Viru-Nigula vallad on piiranguid seadnud siltide panemisega. Selgus, et ainuke omavalitsus, mis seda regulatsiooni aktiivselt kasutab, on Pärnu linn. Seadusega on neil võimalik määrata erinevaid alasid, mis on mõeldud surfaritele, jetisõitjatele ja sõudjatele.

Neljandaks küsiti kohalike omavalitsustelt, kas on mingisuguseid valdkondi, mis peaksid kindlasti jääma riigi pädevusse. Kohalikud omavalitsused ei tahaks planeerida ja reguleerida üldiselt suurematel teemadel, mis puudutavad riiki, näiteks julgeolek ja riigikaitse. Kuid teinekord ei pruugigi olla tegemist mingi valdkonnaga, vaid pigem konkreetse objektiga.

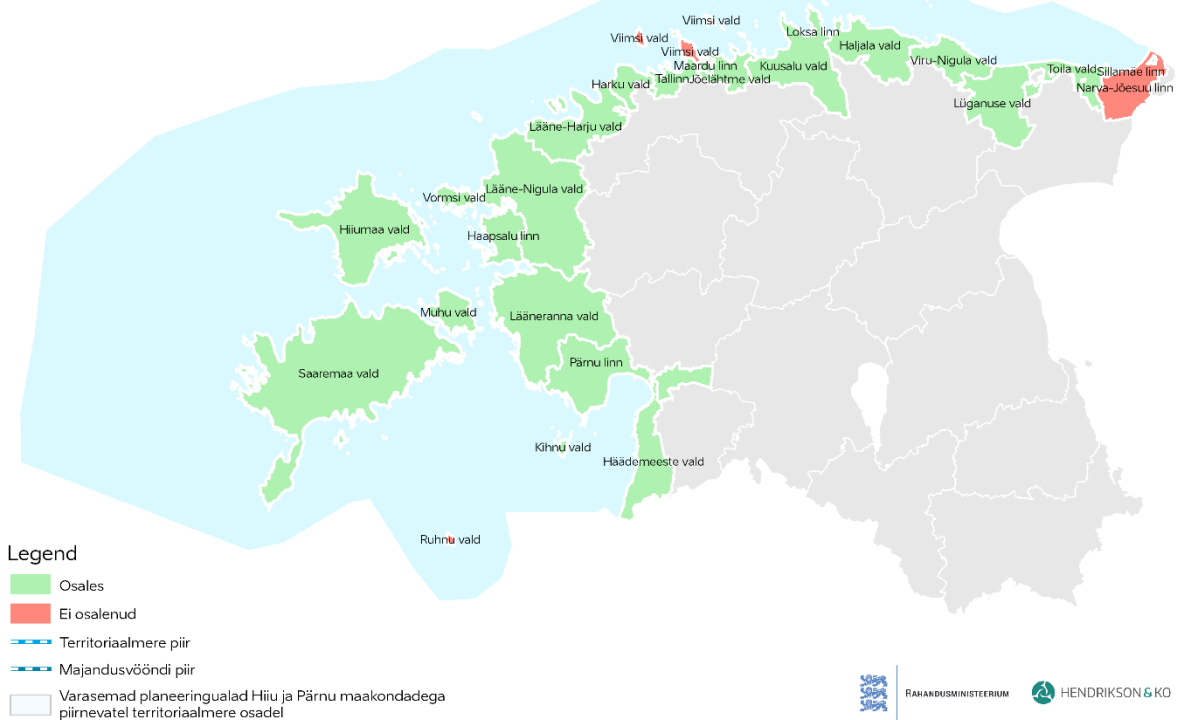
Arutelu viimaseks küsimuseks oli „Millised kitsaskohad võivad tekkida, kui KOVidele tuleb mereala planeerimisõigus ning kas oleks vaja luua täiendavaid ametikohti?“. Peamised kitsaskohad, mis välja toodi, olid kogemuste ja teadmiste puudumine, seadusandlus ning rahalised ressursid. Spetsiifilisemad takistused selguvad töö käigus. Kuna hetkel KOVidel mereala planeerimiskogemus puudub, ei osata ka oma pädevust hinnata. Kui KOVidele antakse võimalus planeerida mereala 1 meremiili piires, siis tekiks mõnedes valdkondades koolitusvajadused, näiteks mereehituses. Ka võiks olla võimalus konsultandi kaasamiseks. Samas leiti, et mõnedes KOVides jääb isegi maismaad planeerides pädevusest puudu. Selletõttu kaasatakse erinevaid eksperte ja konsultante. Pädevad peavad olema ka planeeringukoostajad. Täiendav ametikohta loomise vajadus on igas KOVis erinev, sõltuvalt planeeringualast või planeeritavatest objektidest. Kohalikud omavalitsused loodavad saada riigilt selgeid juhised selle süsteemi õppimiseks.

Fookusgrupi intervjuus selgus, et kohalikud omavalitsused peaksid planeerima tegevusi ning valdkondi, mis on seotud rannikualadega, näiteks turism, ujumine ja veesõidukite liikluse reguleerimine, kalandus, kaabeldus jne. KOVide planeerimisvolituse ulatuses ollakse kahevahel: kas rannajoonest kuni 1 või 2 meremiili kauguseni. 1 või 2 meremiilist edasi võiks olla neil kaasarääkimise või kooskõlastamise õigus. Samas suuremad teemad, nagu riigikaitse ja julgeolek, võiksid jääda riigi pädevusse. Suurimad väljakutsed, mis KOVidel mereala planeerimisel esinema hakkavad, on seotud spetsiifiliste teadmiste ja kogemuste puudumisega, liiga rangete seadustega merealal ning rahaliste ressurssidega. Merealal eduka planeeringu koostamise jaoks oleks vaja kaasata konsultante ja spetsialiste ning korraldada mõnedel teemadel koolitusi.

JÄRELDUSED

Küsitluse ja fookusgrupi tulemuste koondamisel selgus, et kohalikel omavalitsustel on suur huvi ja vajadus planeerida ning reguleerida tegevusi merealal nii praegu kui ka tulevikus (joonis 11). Mereäärsed kohalikud omavalitsused on tihedalt seotud merega ning tajuvad seda kui oma territooriumi osa. Kui KOVi planeerimisõiguseid laiendada merele, siis peab olema võimalik vaadata rannikut koos merealaga tervikuna. Leiti, et selles osas Eesti planeerimissüsteem ei tööta, mere ja maismaa vahele on tõmmatud kunstlik piir. Parima lahendusena pakuti, et merealale ei ole vaja luua eraldi määruseid ega töötada välja uut planeerimissüsteemi, vaid piisab olemasoleva parandamisest ja selle merele üle kandmisest. Parandamise alla kuulub ka järeleandmistega tegemine seadusandluses.

UURINGUS TEEMAL KOHALIKE OMAVALITSUSTE ÕIGUSED MEREALA PLANEERIMISEL OSALENUD KOHALIKUD OMAVALITSUSED

Joonis 11. Uuringus teemal kohalike omavalitsuste õigused mereala planeerimisel osalenud kohalikud omavalitsused

Mereala planeerimine võiks olla samamoodi jagatud hierarhiliselt erinevateks tasanditeks nagu maa-alade planeerimine. KOVide jaoks mõistlik ulatus, kus mereala kasutusi planeerida või reguleerida, on rannajoonest kuni 1 meremiil. Selle ulatuse sisse jäävad rannikualaga tihedalt seotud kasutused ja tegevused. Paljud omavalitsused on kimpus sellega et üldplaneeringute tegemine lõpeb veepiiriga, mis jätab planeerimise justkui poolikuks. Üheks ettepanekuks oleks mereala planeerimine lahendada järgmiselt: kohalikud omavalitsused saavad õiguse 1 meremiili ulatuses planeerida, maakonnad kuni territoriaalveeni ning riik majandusvööndini. Teine võimalus oleks laiendada kohalike omavalitsuste administratiivpiiri ulatust 1 meremiilini.

Kohalikud omavalitsused leidsid, et peamiselt võiksid õigused laiendada rannikuga seotud valdkondadele. Nii küsitluse kui intervjuu tulemusena saab välja tuua mõned esile kerkinud planeerimis- ja reguleerimisvaldkonnad, mida oleks võimalik käsitleda 1 meremiili piires, näiteks sadamad, puhkemajandus, meretransport, kalandus, ehitus ja kaabeldus. 1 meremiilist edasi soovivad kohalikud omavalitsused kaasamise- ja kooskõlastamisõigust näiteks energia tootmise teemal. Mõned suuremad valdkonnad, nagu riigikaitse ja julgeolek, võiks siiski jääda

riigi haldusesse. Ka üksikud suuremad objektid, mis puudutavad paljusid huvigruppe, peaksid jääma riigile, näiteks riikliku tähtsusega meretuulepark.

Kohalike omavalitsuste õiguste laiendamise süsteem peaks olema lihtne ja ülesanded selged. Tuleks korraldada süsteemi tutvustavaid koolitusi, konkreetsemad teadmised tulevad juba kogemuse käigus. Mõnikord jääb ka maismaal planeerimisel kohalike omavalitsuse pädevusest puudu, mistõttu planeerimisprotsessi kaasatakse erinevaid spetsialiste ja planeerimiskonsultante.

KOKKUVÕTE

Eesti mereala planeerigu raames saadeti mereäärsetele kohalikele omavalitsustele küsitlus kohalike omavalitsuste mereala planeerimise ja seal tegevuste reguleerimise huvide ja vajaduste välja selgitamiseks. Omavalitsustele esitati küsimusi, mis puudutasid nii praegust kui ka tuleviku mererasutuse vajadust. Küsitlusele järgnes fookusgrupi intervjuu, mis oli jätkutegevuseks küsitluse esmasele analüüsile, et täpsemalt välja selgitada KOVide võimalikke huvisid merealal. Uuringu analüüsi eesmärgiks oli teha ettepanekuid ja järeldusi, mis muudavad kehtivat õigusraamistikku lihtsamaks, läbinähtavamaks ning kujundavad mereäärset kohaliku elu toetavamaks.

Kohalike omavalitsuste mereala planeerimise ja reguleerimise huvide või vajaduste uurimise tulemusena tekkisid järgmised ettepanekud:

- määrata ala, kus oleks võimalik vaadata tervikuna nii rannikut kui ka mingit osa mereala,
- parandada ja arendada olemasolevat planeerimissüsteemi ning kanda see merele,
- laiendada kohalike omavalitsuste planeerimisõiguseid 1-2 meremiilini rannajoonest kõikides valdkondades, va riigikaitse ja julgeolek,
- laiendada mereäärsete kohalike omavalitsuste administratiivpiire 1-2 meremiilini,
- alates 1-2 meremiilist anda omavalitsustele siduva seisukoha andmise õigus,
- korraldada planeerimissüsteemi tutvustavaid koolitusi kohalike omavalitsuste õiguste laiendamise teemal.

Uuring näitas, et kohalike omavalitsuste planeerimise ja tegevuste reguleerimise huvidest ja vajadustest tulenevalt, esineb praegusel planeerimissüsteemil mitmeid „lünkasid“ ning selle parendamiseks tuleks nimetatud ettepanekuid arutluse alla võtta.

LISAD

Lisa 1. Küsitluse ankeet teema kohalike omavalitsuste õigused mereala planeerimisel

Rahandusministeeriumi planeeringute osakond tegeleb Eesti mereala planeeringu koostamisega mereruumi kasutamise pikaajaliseks kavandamiseks. Planeering määrab mereala ruumilise arengu eesmärgid ja kasutamise tingimused. Eesti mereala planeeringu koostamise käigus on arutluse all kohalike omavalitsuste võimalik roll planeerimisel ja kasutuse reguleerimisel. Mereala planeeringuga ei tehta muudatusi õigusaktides, kuid planeeringuprotsessi käigus tekkinud mõtted võivad olla suunaks edaspidisel tegutsemisel.

On riike, kus kohalikul omavalitsusel on kindlad õigused ja kohustused mereruumi arengu kavandamisel, kas teatud territooriumil või teatud teemade lõikes. Näiteks Saksamaal on omavalitsused taotlenud oma territooriumi laiendamist merele, et arendada puhkemajandust, ning Soome omavalitsustel on kogemus rannikuäärse mereala planeerimisel ehituse, laevanduse, transpordi, looduskaitse ja tuuleenergia valdkondades. Rahvusvahelise kogemuse arvestamiseks osaleb Rahandusministeerium projektis "Pan Baltic SCOPE", mis toetab Läänemere-äärseid riike merealade planeerimisel (www.panbalticscope.eu).

Palume Teil vastata kohaliku omavalitsuste mereala planeerimise õiguste teemal alljärgnevatele küsimustele. Aega vastamiseks kulub umbes 30 minutit. Oleme tänulikud, kui saate vastata 2 nädala jooksul, 14. detsembriks. Küsitlus ei ole anonüümne, kuna võib tekkida vajadus vastuste täpsustamiseks.

Lisaks plaanime kohalike omavalitsuste mereala planeerimist ja kasutamist puudutavate õiguste teemal järgmise aasta alguses läbi viia ka fookusgrupi intervjuud. Loodame, et leiate aega osalemiseks, aja ja koha täpsustame jaanuari alguses.

1. Palun märkige oma andmed

- Nimi
- Ametikoht
- E-posti aadress
- Telefoni number

2. Kas Teie omavalitsusel on juba praegu vajadus kohaliku omavalitsusega piirnevat mereala ruumiliselt planeerida ja reguleerida merealal toimuvaid tegevusi?

- Jah (*jätkub küsimus 3*)
- Ei (*jätkub küsimus 2a*)

2a. Palun põhjendage. (*jätkub küsimus 5*)

3. Palun loetlege mereala kasutuse valdkonnad, mida Teie omavalitsusel on juba praegu vajadus ruumiliselt planeerida ja kus tegevusi reguleerida.

3a. Tooge palun näide.

4. Millise ruumilise ulatusega merealal peaks Teie hinnangul olema KOV volitus planeerimiseks ja reguleerimiseks antud valdkonnas?

- Rannikuäärne mereala (nt 1 meremiili, s.o 1,9 km ulatuses)
- Muu ulatus, palun täpsustage

5. Kas Teie omavalitsusel on huvi tulevikus omavalitsusega piirnevat mereala ruumiliselt planeerida ja reguleerida merealal toimuvaid tegevusi?

- Jah (*jätkub küsimus 6*)
- Ei (*jätkub küsimus 5a*)

5a. Palun põhjendage (*jätkub küsimus 8*)

6. Palun loetlege mereala kasutuse valdkonnad, mida on Teie omavalitsusel huvi tulevikus ruumiliselt planeerida ja tegevusi reguleerida.

6a. Palun tooge näide.

7. Millise ruumilise ulatusega merealal peaks Teie hinnangul olema KOV volitus planeerimiseks ja reguleerimiseks?

- Rannikuäärne mereala (nt 1 meremiili, s.o 1,9 km ulatuses)
- Muu ulatus, palun täpsustage

8. Millised oleksid Teie arvates kohalikul omavalitsusel kõige suuremad väljakutsed mereala planeerimise ja seal tegevuste reguleerimisel? Millist tuge kohalikud omavalitsused mereala ruumiliselt planeerimisel ja erinevate valdkondade reguleerimisel vajaksid?